

Falsters Minder

MUSEET I CZARENS HUS
FÆRGESTRÆDE - 4800 NYKØBING F.
TELEFON 54 85 26 71

FMN J. 1098
stednr: 07.06.19

Beretning for prøvegravning og udgravning af jordfæstegrav fra ældre romersk jernalder før anlæggelse af omfartsvej ved Toreby. Grænge Møllevej, Toreby sogn, gl. Maribo Amt juni 1995.

D. 24/1 1997

underskrift

Anna-Elisabeth Jensen
Museet Falsters Minder

Indholdsfortegnelse:

Resume	s. 1
Topografi og beliggenhed	s. 1
Undersøgelsens baggrund	s. 1
Undersøgelsens data	s. 1
Målesystem	s. 1
Undersøgelsens metode og forløb	s. 1
Nummersystem	s. 2
Nummerliste	s. 2
Anlægsliste	s. 2
Fundliste	s. 3
Tegningsliste	s. 4
Lagbeskrivelse	s. 4
Fotoliste	s. 5
Fotos til beretning	
Diverse kopier	

Kopi sendt til RAS
d.
init.

Resumé.

Forud for anlæggelse af omfartsvej ved Toreby undersøgtes en øst-vest orienteret jordfæstegrav nedgravet 3/4 m under den nuværende markoverflade, der var intet spor af selve skelettet, men kistespor kunne erkendes i profil, ligesom kistens standflades dimensioner på 45 cm x 155 cm fremgik af den stenlagte gravbund. Ovenpå den stenlagte gravbund fandtes en ravklump og dele af fire lørkar, der daterer graven til ældre romersk jernalder.

Topografi og beliggenhed.

Markant forhøjning i terrænet umiddelbart nord for SB 247, Toreby sogn. Forhøjningen ligger umiddelbart øst for Sandbæk Rende, nord for Torebyvej.

Baggrund for undersøgelsen.

Ved prøvegravning efter en formodet gravhøj indenfor den projekterede vejbane for omfartsvejen ved Toreby (jvf. rekognosceringsrapport v. Bodil Holm Sørensen 4/5 1994), kunne gravhøjen ikke umiddelbart erkendes under pløjelaget, men midt i den forhøjning med ildskørnet flint, der iagttoges på markoverfladen under rekognosceringen, fandtes en 1,75 m lang og 1,00 m bred jordfæstegrav. – Ved prøvegravningen afdækkedes fragmenter af mindst 4 forskellige lørkar fra et lerkarservice fra ældre romersk jernalder, placeret ovenpå en stenlægning, der så ud til at forsegle graven.

Undersøgelsens data.

Prøvegravningen fandt sted d. 15/6 1995 og 28/6 1995 under ledelse af Mus.insp. Anna-Elisabeth Jensen med deltagelse af en rønde-graver fra H&K Petersen, Idestrup 15/6 og museumsforvalter Frants Korczak samt Ole Jørgensen 28/6 1995. Selve udgravningen fandt sted d. 25/7 – 27/7 1995 med deltagelse af stud.mag. Rikke Sørensen og Ole Jørgensen.

Målesystem:

Det anvendte målesystem er et retvinklet koordinatsystem orienteret efter verdenshjørnerne, absissaksen regnet positivt mod øst og ordinataksen mod nord.

Absisseaksen udlagdes parallelt med vejtraceets midterakse (115 grader–295 grader målt i terræn). Således at udgangspunktet for målesystemet 500/500 er beliggende i vejtraceets midte 100 m øst for vejtraceets st. 2600 jvf. vejdirektoratets oversigtsplan i 1:4000 tegn.nr 201 & T-1.

Fladenivellering foretoges ud fra en fast opstilling med sigtelinieniveau 113 cm over NV-hjørne af sokkel til 200kV elmast umiddelbart vest for Toreby Vestergade.

Metode og forløb.

Ved prøvegravningen udlagdes søgegrøfter indenfor den projekterede vejbane (se T1) hen over den formodede gravhøj. Foranlediget af fremkomsten af den enkeltliggende jordfæstegrav afdækkedes et større felt indenfor vejbanen, for om muligt at erkende yderligere grave i området, herved fremkom et par enkelte kogestensgruber, hvoraf en enkelt blev undersøgt, men ikke skønnedes at give anledning til yderligere undersøgelse. Derimod foretoges en egentlig udgravning af jordfæstegraven.

Graven blev gravet med tværbalk og tegnet og fotograferet i flere niveauer (se T3–T7 og fotos til beretning). Stenlaget afdækket under prøvegravningen viste sig ikke at forsegle graven, men derimod til dels at udgøre kisteunderlag for en totalt formuldet trækiste (se foto og tegninger). Den opgravede jord blev soldet i 7x7 mm net.

Nummersystem.

FMN 1098 s. 2

Oldsager, anlæg, søgegrøfter og felter er nummereret i en fortløbende nummerrække fra FMN 1098 x 1 til FMN 1098 x 17. Tegninger er nummereret i en fortløbende nummerrække fra FMN 1098 T 1 til FMN 1098 T 7.

Dias er nummereret i en fortløbende nummerrække FMN 1098 F 1 til FMN 1098 F

Sort/hvide negativer fra udgravningen befinder sig på filmene nummereret FMN 029/1995, FMN 032/1995 og FMN 045/1995.

Nummerliste:

1		Søgegrøft, se T 1
2		Søgegrøft, se T 1
3		Søgegrøft, se T 1
4		Felt, se T 2
5		Jordfæstegrave, se T 2 & T 3
x6	ler	Keramik fra grav 5
x7	flint	Flint fra grav 5
8		Kogestensgrube, se T 2
x9	sten	Kværn- og knusestensfragmenter fra stenlægning grav 5
x10	ben	Dyretandmateriale fra grav 5
x11	kul	Trækul fra grav 5 niv 210-216
x12	ben	Fragment af dyretand fra balk i grav 5, niv 196
x13	rav	Ravklump fra stenlægning i grav 5
x14	ler	Keramik, 1 sideskår, løsfund felt 4
x15	flint	Flintafslag fra overfladeafrensning kogegrube 8
x16	flint	Flint, løsfund fra felt 4 og søgegrøft 2 og 3 (Tørbund)
x17	flint	Flint, løsfund fra søgegrøft 1 og 2 (Vådbund)

Anlægsliste

1 Søgegrøft, se T-1

2 Søgegrøft, se T-1

3 Søgegrøft, se T-1

4 Felt, se T-1 & t-2

5. Jordfæstegrav, se T-3, niv 192

Se T-4 ca 500/500 niv 192-202

fund: Keramik x6, Flint x7

Rektangulær nedgravning med afrundede hjørner. Orienteret øst-vest i fladen 1,75 m lang og 1 m bred. Lyst blegt gråbrunt humusholdigt ler med trækul og lerkarskår i fladen. Udgravet med 10 cm tværbalk jvf. flade- og profiltegninger

Se T-5, niv 202-210

Gravfylden bestod af gråbrunt siltet og lettere humøst ler iblandet trækul og mange knyttnæve store sten udsat for varmepåvirkning. Derudover fandtes også flere flintafslag. Enkelte af de ildskørnede sten havde slibefacetter efter primær anvendelse som slibe- eller knusesten. Enkelte knoglefragmenter i vestenden.

Se T-6, niv 210-216

Sortbrunt siltet og lettere humøst ler, kraftigt farvet af trækul, men med enkelte råjordsklumper. Mange knyttnæve store, kraftigt ildpåvirkede sten i øverste del af stenlaget. Navnlige i vestenden forekomst af regulære trækulsstykker under stenen. I laget fandtes desuden ikke forarbejdet ildsørmet flint. Nederst i laget forekom flere rødbrune pletter i leret. Varmepåvirket råjord eller rød farvning fra aske.

8. Kogestensgrube

Se T-2 513/500

I fladen cirkulær nedgravning, 70 cm i tværmål, skålformet i snit, 15 cm dyb. Håndstore ildskørnede sten i trækulsblandet fyld

T-1 Oversigtsplan 1:500, søgegrøft 1,2 & 3 samt felt 4

T-2 Fladetegning felt 4 1:50, anlæg 5 og kogestensgrube 8

T-3 Fladetegning anlæg 5 niv 190 1:20

T-4 Fladetegning grav 5, niv 202 1:20, med keramik 6 "in situ"

T-5 Fladetegning grav 5, niv 210 1:20

T-6 Fladetegning grav 5, niv 216 1:20

T-7 Fladetegning grav 5, N-S profiler 1:20

Lagbeskrivelse til profiler T-7

a: gulbrunt, homogent kompakt ler = råjord

b: råjord, kraftigt sortfarvet af humusnedsivning fra lag c

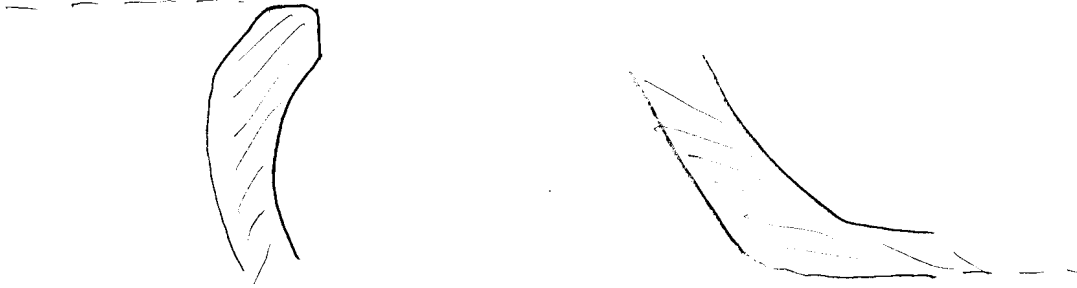
c: sort humificeret lag sandblandet ler

d: mørkt gråbrunt, siltet og lettere humøst ler iblandet megen trækul

Laget indeholder mange knytnæve store sten og flere rådne sten. Stenene viser tegn på varmepåvirkning. I laget også flintafslag

e: lyst, blegt gråbrunt humusholdigt ler, indeholdende ildskørnede sten og keramik

- x6 ler Keramik fra grav 5, se foto
 Knap 100 lerkarskår fra 4 forskellige lerkar
 – 18 skår (heraf 4 randskår og 2 bundskår)
 Gråsort/glattet, gennembrændt og sandmagret.
 Fortykket, let facetteret rand, raddiameter 12 cm, bunddiameter 15 cm.

- 14 sideskår fra partielt kamornamenteret kar.
 Gråsort/glattet inderside, flammert gråbrun yderside, sandmagret, hårdbrændt.
- 19 sideskår fra granitmagret, gulflammet krakeleret (delvist beklasket) yderside, gråbrun skærv og gråsort glattet inderside.
- 18 skår (heraf 1 randskår med 3 facetter) fra lerkar af gennembrændt rødflammet gråbrunt gods, sandmagret, ensartet skærv, inder- og yderside. Raddiameter 17 cm

+ en snes ubestemmelige skårfragmenter fra de fire ovennævnte kar

- x7 flint Flint fra grav 5
- x9 sten Kværn- og knusestensfragmenter fra stenlægning grav 5
- x10 ben Dyretandmateriale fra grav 5
- x11 kul Trækul fra grav 5 niv 210–216, prøve udtaget til analyse
- x12 ben Fragment af dyretand fra balk i grav 5, niv 196
- x13 rav Ravklump fra stenlægning i grav 5
- x14 ler Keramik, 1 sideskår, løsfund felt 4
- x15 flint Flintafslag fra overfladeafrømning kogebrube 8
- x16 flint Flint, løsfund fra felt 4 og søgegrøft 2 og 3 (Tørbund)
- x17 flint Flint, løsfund fra søgegrøft 1 og 2 (Vådbund)

DIAS:

- FMN 1098 F 1 Frants Korczak og Ole Jørgensen under fladeafrensning af grav 5
- FMN 1098 F 2 Oversigtsbillede over gravens beliggenhed i terræn med Frants Korczak og Ole Jørgensen sml FMN 029/1995 A-3
- FMN 1098 F 3 Grav 5 afrenset i flade set fra øst sml FMN 029/1995 A-4
- FMN 1098 F 4 Arbejdsbillede Frants Korczak og Ole Jørgensen, grav 5 set fra nordøst
- FMN 1098 F 5-6 Påbegyndt udgravning af grav 5 med profilbalk, lerkarskår FMN 1098 X6 "in situ" i sydsiden af graven, set fra øst sml FMN 029/1995 B-9
- FMN 1098 F 7 Stenlægning i bunden af grav 5 afrenset set fra øst sml FMN 029/1995 B-11
- FMN 1098 F 8-9 Arbejdsbilleder Rikke Sørensen og Ole Jørgensen, grav 5 set fra øst
- FMN 1098 F 10-11 Stenlægning i bunden af grav 5 afrenset set fra øst sml FMN 032/1995 D-14
- FMN 1098 F 12-13 Stenlægning i vestenden af grav 5 afrenset, set fra vest sml FMN 032/1995 D-15
- FMN 1098 F 14 Grav 5 gravet i bund med profilbalk, set fra øst sml FMN 032/1995 D-19

FMN 029/1995

██████████ Arbejdsbillede FK og OJ 28/6 AEJ

A4: FMN ████████ Anlæg 5 i fladen set fra øst, 28/6 1995 AEJ

A5: FMN ████████ Arbejdsbillede FK og OJ

A6–B9: FMN ████████: Anlæg 5 under udgravning med keramik x6 in situ, set fra øst, 28/6 95 AEJ

B10–B12: FMN ████████: Anlæg 5 stenlægning afrenset i fladen, set fra øst, AEJ 28/6 1995

C13–C18: FMN J.291/1991: eksponerede bopladsgruber og kulturlag i erosionskyst ved Gedser radarstation 3/7 1995

MUSEET I CZARENS HUS
FÆRGESTRÆDE - 4600 NYKØBING F.
TELEFON 54 85 26 71

FOTOLISTE

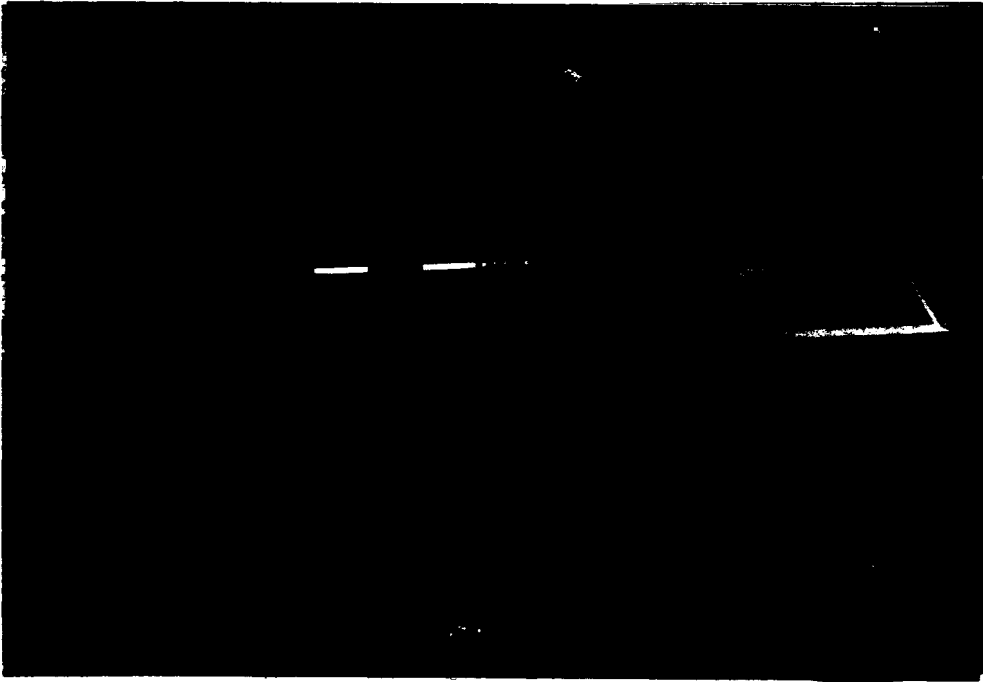
FILM NR: 032/1995

NEG.NR.	J.NR.	MOTIV	SET FRA	SIGN/DATO
A1	1099	Profil B 1500-1600 cm	N	RS
B2	1099	Profil B 1600-1700 cm	N	RS
B3	1099	Profil B 1700-1800 cm	N	RS
B4	1099	Profil B 1800-1900 cm	N	RS
B5	1099	Profil B 1900-2000 cm	N	RS
B6	1099	Profil B 2000-2150 cm	N	RS
B7	1099	Profil B 2150-2300 cm	N	RS
C8	1099	Profil B 2300-2450 cm	N	RS
C9	1099	Profil B 2450-2600 cm	N	RS
C10	1099	Profil B 2600-2750 cm	N	RS
C11	1099	Profil B 2750-2765 cm	N	RS
C12-C13 D14		Arbejdsbillede RS & OJ anlæg 5 fladeafrensning niv 202/niv 210	Ø	AEJ
D15		Fladeafrensning anlæg 5 niv. 202- niv 210 (u. tavle)	V	25/7-95 AEJ
D16	1099 	Fladeafrensning anlæg 5 niv. 202-210 (m. tavle)	V	26/7-95 RS
D17		Fladeafrensning anlæg 5 niv. 210-216	Ø	26/7-95 RS
D18		Fladeafrensning anlæg 5 niv. 210-216	V	26/7-95 RS
D19		Profil, anlæg 5	Ø	26/7-95 RS
E20		Profil, anlæg 5	V	26/7-95 RS
E21-E25	1107	Oversigt over terræn før prøvegravning	N	

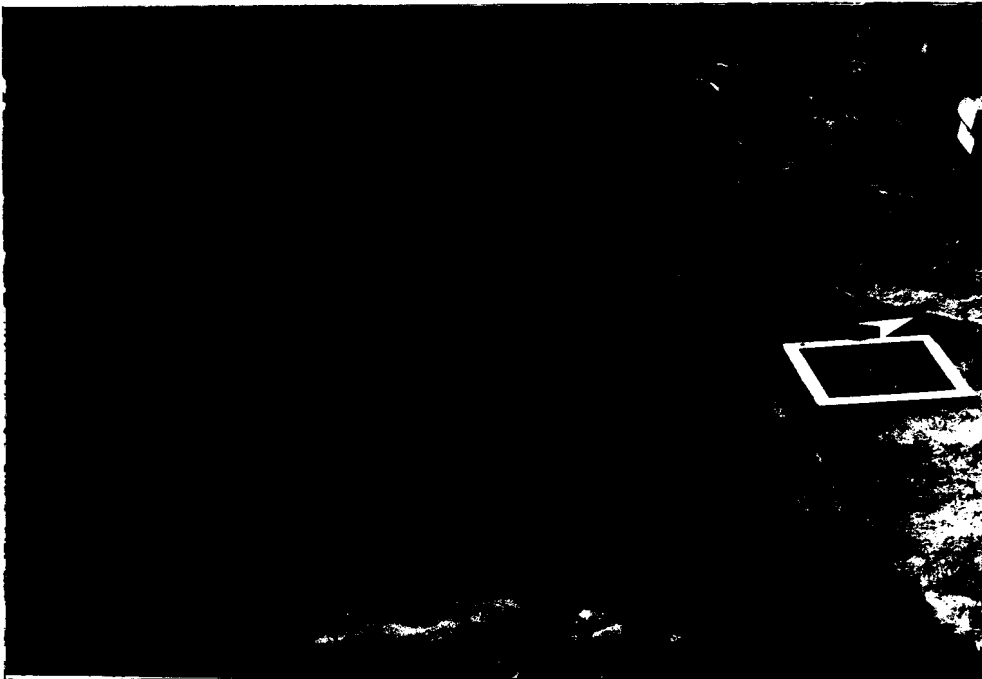
FMN j. 1098
stedn. 07.06.19

029/1994-A4: Anlæg 5 i fladen, set fra øst.

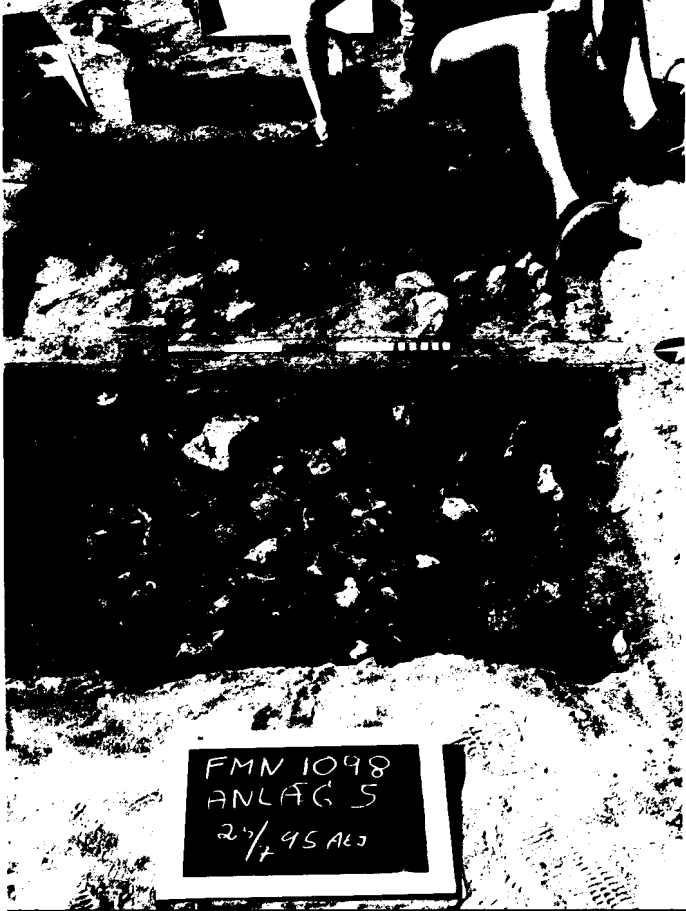

029/1995-B9: Anlæg 5 under udgravning med keramik x6 in situ, set fra øst.

029/1995-B11: Anlæg 5 stenlægning afrenset i flden, set fra øst.

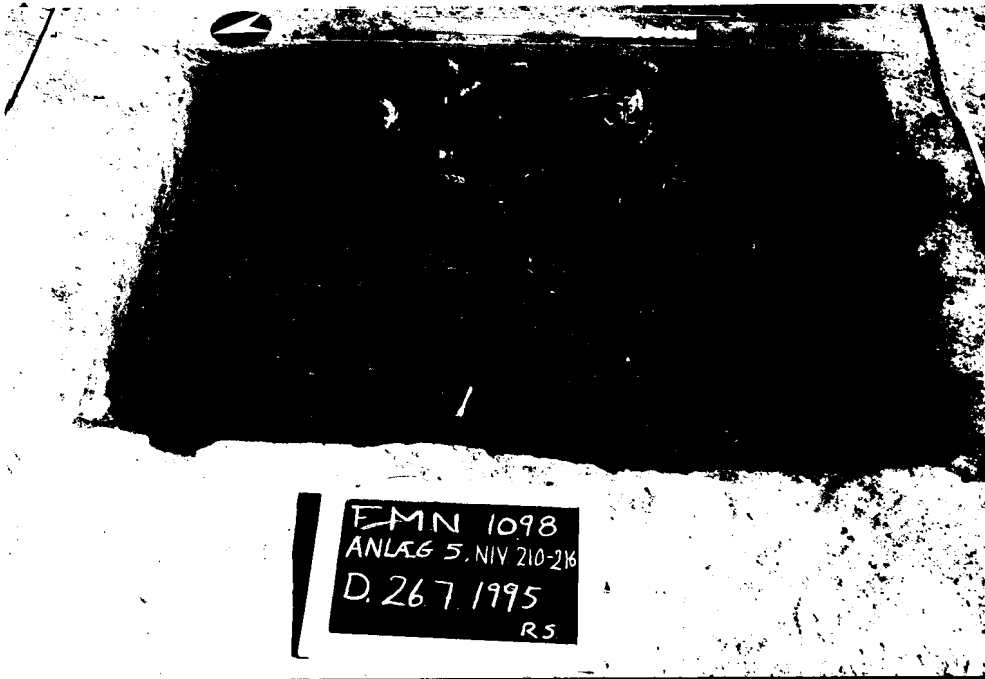
FMN j. 1098
stednr.07.06.19

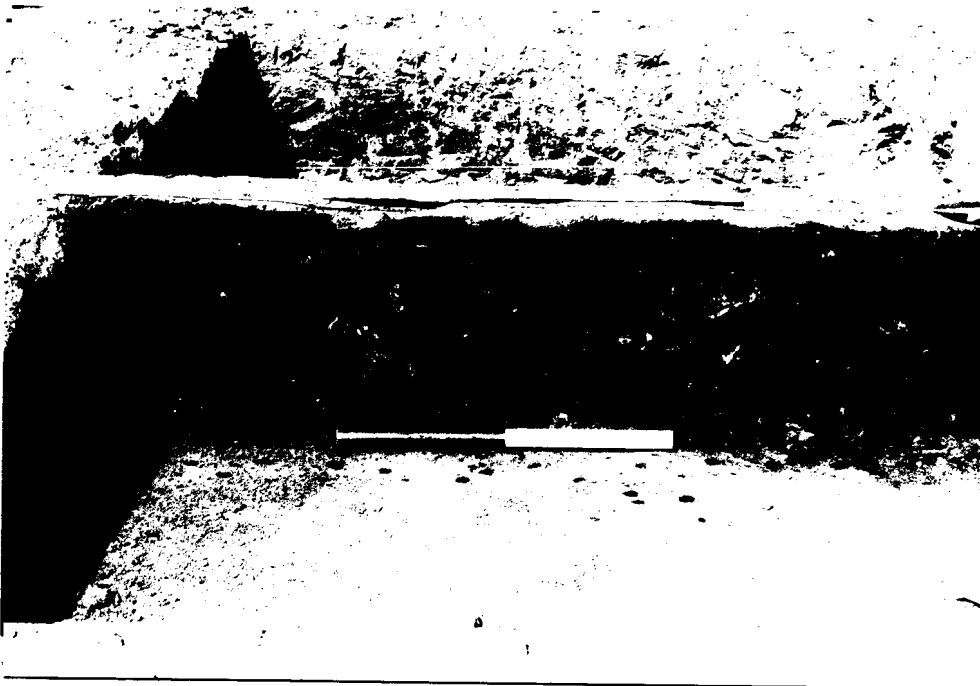
032/1995-D14: arbejdsbillede RS, anlæg 5 fladeafrensning, niv. 202/niv210, set fra øst.

032/1995-D15: Fladeafrensning anlæg 5 niv.202/niv.210 (uden tavle), set fra vest

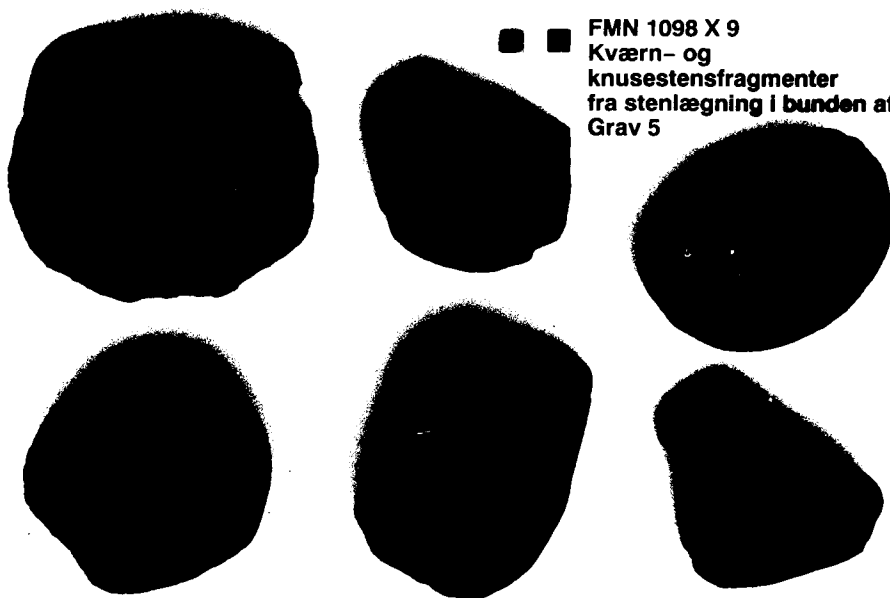
032/1995-D18: fladeafrensning anlæg 5 niv. 210-216,
set fra vest.

032/1995-D19: Profil, anlæg 5, set fra øst.

■ ■ FMN 1098 X 9
Kværn- og
knusestensfragmenter
fra stenlægning i bunden af
Grav 5

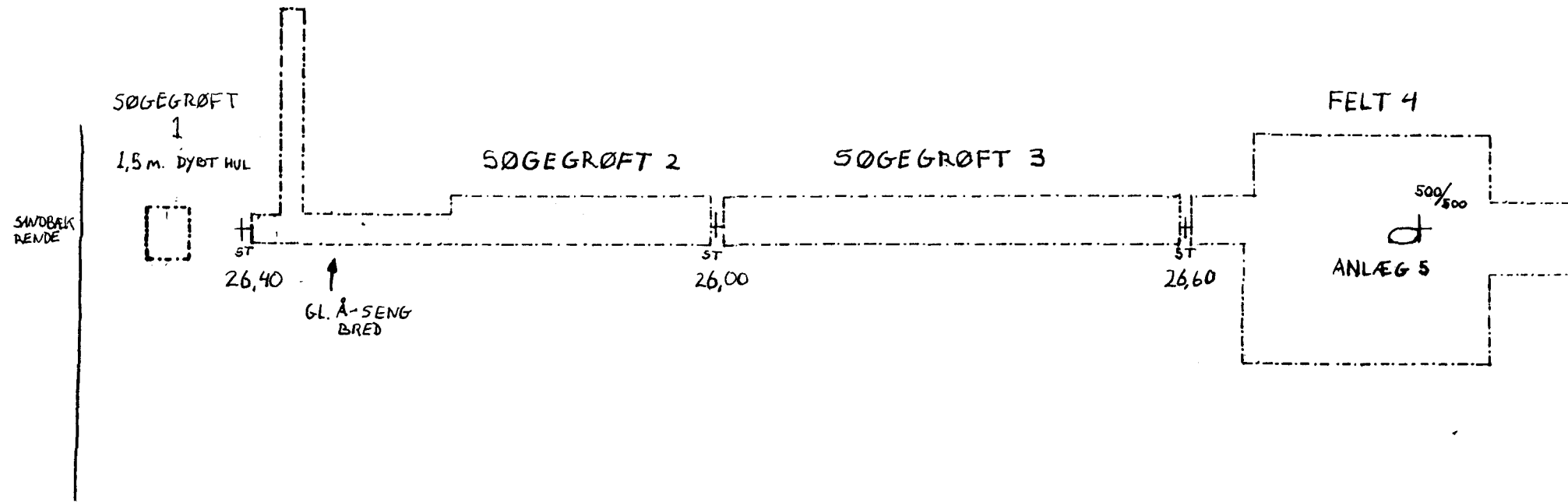
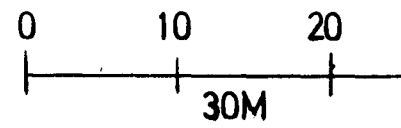
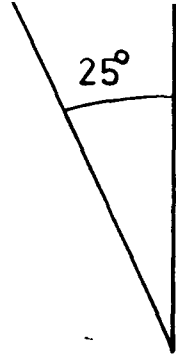
FMN 1098 X 13

Ravklump

Grav 5

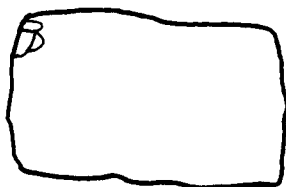

GRÆNGE MØLLEBY
OVERSIGTSPLAN 1:500
15/6-95 AEJ / 30/1-97

498/500

+

500/500

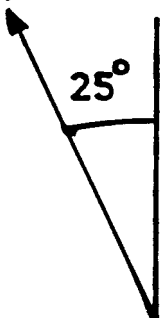
+

5

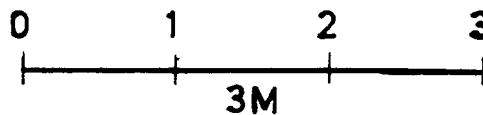
+

+

500/495

FMN 1098 12
GRÆNGE MØLLEBY
FELT 4
PLANTEGNING 1:50
15/6-95 AEJ / 30/1-97 NH

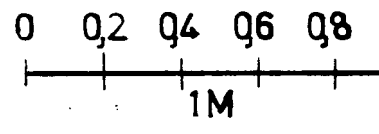
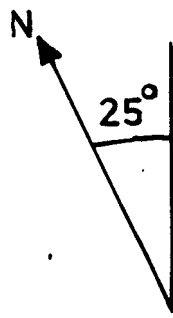
510/500

513/500

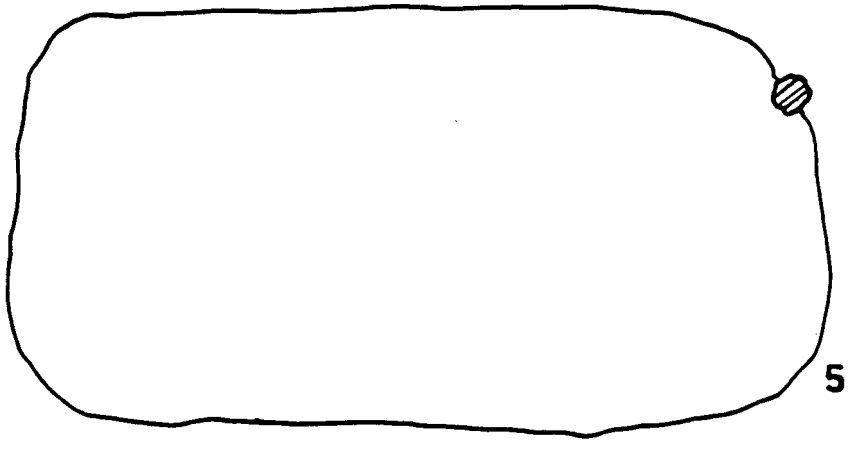

513/495

498/500
+

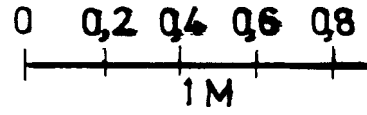
500

498/498
+

500

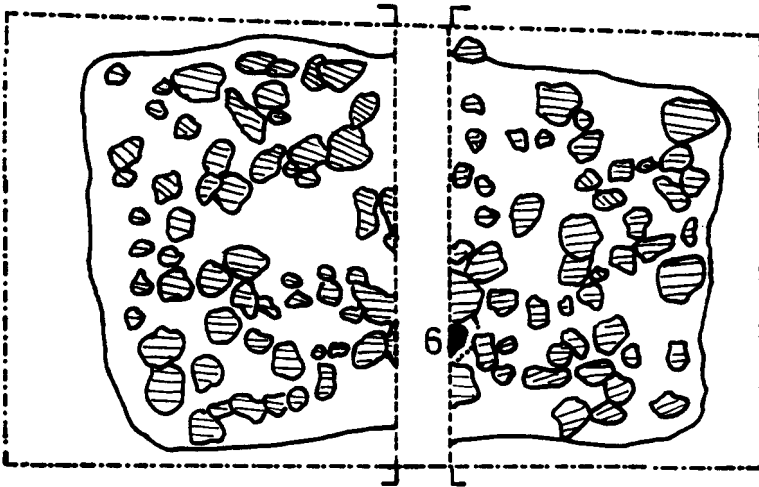
GRAV 5 NIV 202
PLANTEGNING 1:20
25/7-95 RS / 31/1-97

498/500

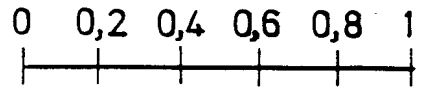
500/500

498/498,5

500/498,5

1M

498/500

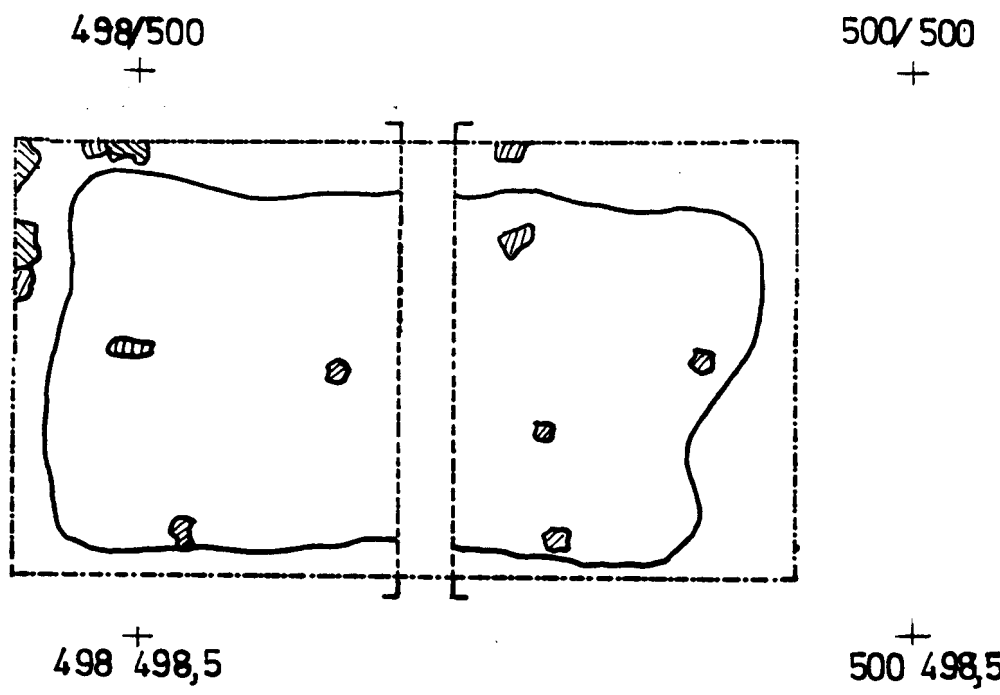
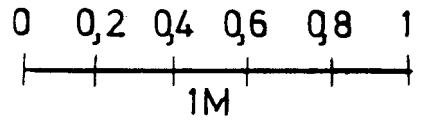

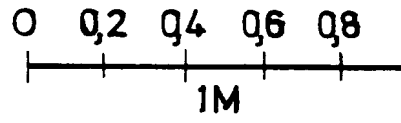
500/500

498⁺/498,5

500⁺/498,5

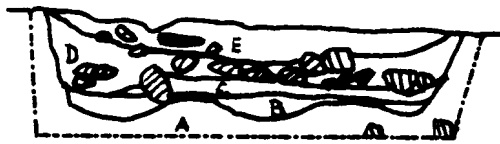

498,8/498
↓ S

498,8/500
↓ N

→ NIV
190

← NIV
190

498,7/500
↓

498,7/498
↓

→ NIV
190

← NIV
190

